

Per **Xavier Llabrés**

Sabies que la família de les anàtides és la més gran de l'ordre dels anseriformes i que comprèn més de cent seixanta espècies repartides per tot el món?

Un dels trets comuns que les defineix són les membranes interdigitals que converteixen uns dits prims i llargs en potents remos que les impulsen pel medi aquàtic al qual lliguen gran part del seu cicle vital.

També ho és la forma característica del bec ample que generalment facilita la filtració del menjar dins l'aigua. Precisament aquesta és la part que totes les aus han desenvolupat de manera diferent pel que fa a la forma i a la llargària en funció de la seva alimentació. A més, cap conté dents, característica que és part de l'estratègia per finalitzar el desenvolupament embrionari de forma més ràpida i així reduir les possibilitats de depredació durant la incubació. Tot i això, hi ha una sèrie d'espècies que tenen les voreres serrades en comptes de laminades per poder tallar millor les plantes o per poder atrapar millor petits invertebrats dels quals s'alimenten.

La seva reproducció també està rodejada de particularitats. No compten, com la majoria de les espècies d'aus,

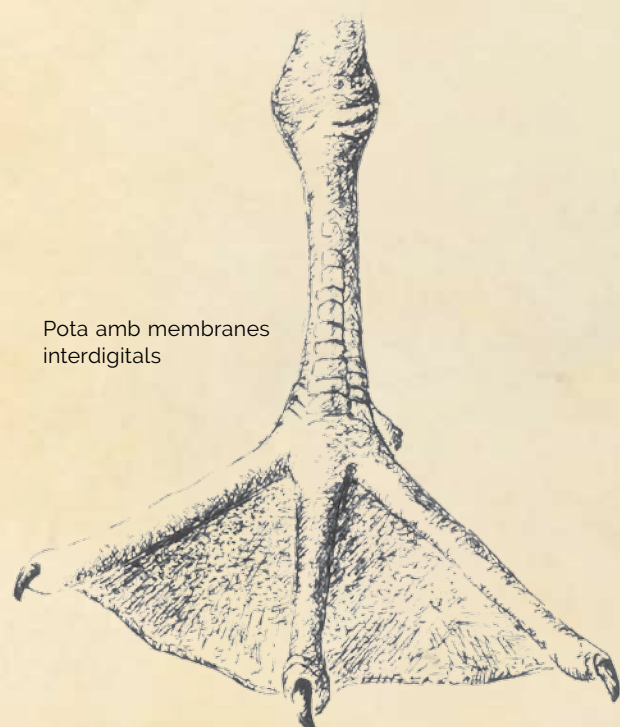
amb cloaca a ambdós sexes sinó que els mascles presenten un penis molt llarg, flexible i en espiral que els permet dur a terme la fecundació de les femelles. Aquestes per la seva banda tenen també una vagina amb forma cargolada i sacs cecs al seu recorregut que dificulten les còpules no desitjades durant l'època de reproducció.

A l'hora de la posta també hi ha estratègies sorprenents: una mena de cleptoparasitisme (parasitisme de posta o de niu) en el qual les femelles ponen ous a nius aliens perquè els criïn altres progenitors i moltes vegades no es limiten a nius d'individus de la mateixa espècie sinó també d'altres espècies.

Una vegada nascudes les cries, hi ha certes espècies que també opten per formar les anomenades guarderies i podem arribar a veure uns pocs adults amb desenes de polls per les llacunes d'aiguamolls i salobrars. •

Penis

Pota amb membranes interdigitals

Sabies l'origen de la paraula edredó?

Etimològicament l'edredó (part imprescindible de molts dels llits en les fredes nits d'hivern) deriva de la confluència de dues paraules: Eider (*Somateria mollissima*) i del plumissol (down en anglès), cercant precisament el que les anàtides hi troben: millorar la termoregulació i l'aïllament del fred.

Autors de les fotografies: a) Hillebrand, Steve; b) PoojaRathod; c) Wolf; d) Save-Elephants; e) Soggydan Benenovitch; f) Nabokov.

El mercat de l'extinció

Per **Maite Serra-Franco**

"La Guàrdia Civil localitza 120 ocells ocults dins quatre maletes... gairebé la meitat havien mort asfixiats ¹."

"Detingut el propietari d'un zoo a Cadis... Falsejava els documents i venia els animals a particulars a través d'Internet ²."

"La Guàrdia Civil detecta màfies als darrers casos de furtivisme. Caçadors, d'alt nivell adquisitiu, pagaven a empreses per a realitzar batudes ³."

"La Guàrdia Civil desarticula una banda dedicada al tràfic d'aus protegides ... 29 eren autòctones ⁴."

"Sanció de 12.000 euros a una dona per tenir irregularment ocells exòtics protegits en un agroturisme de Mallorca.. ⁵."

"Intervenien 23 rapinyaires a Balears en una operació contra el seu comerç il·legal ... Aquesta operació constitueix una de les més importants que ha tingut lloc a nivell europeu en relació a espècies autòctones nacionals, com són l'àguila cuabarada i el falcó pelegrí...S'apropriaven de rapinyaires nascuts als seus nius i després falsejaven la documentació per a simular que havien nascut en captivitat, o substituir exemplars morts amb els papers d'aquests ⁶."

L'indiscutible regnat dels ocells dins del trafic d'espècies està deixant pas a una creixent entrada de rèptils, el principal responsable és la tortuga mora. Fotos: a) Wolf Gordon; b) Clifton; c) Barbara.

Aquestes operacions policials són només un exemple de les milers d'actuacions que ha realitzat el Seprona a Espanya, i que només entre el 2005 i el 2014 tenen un balanç de més de 13.838 animals confiscats (ocells, mamífers i rèptils), vius o morts, per tinença il·legal o contraban. Aquesta és just una mostra parcial de la realitat, ja que faltaria incloure els exemplars procedents de les incautacions realitzades a les fronteres, sense oblidar el negoci de les pells i els exemplars naturalitzats, que entre 2005 i el 2016 varen propiciar 3.894 confiscacions. L'indiscutible regnat dels ocells dins aquest mercat ha deixat pas a una creixent entrada de rèptils des de

2005, entre ells la tortuga mora (*Testudo graeca*), el pas de la qual per les xarxes de tràfic il·legal queda gairebé a un segon pla, per les "trobades" fortuïtes i captures compulsives durant un passeig per la muntanya ⁷.

El tràfic il·legal i el furtivisme de fauna i flora silvestres són dues de les activitats il·lícites que major preocupació susciten a nivell mundial. No només impliquen el maltractament de nombroses espècies, sinó que debilita i fins i tot acaba eradicant poblacions locals, que suposa una greu amenaça per a la seguretat, l'estabilitat política, l'economia, els recursos naturals i el patrimoni

cultural de molts països i regions.

Amb la finalitat principal d'assegurar un comerç internacional d'animals i plantes silvestres sostenible es va crear CITES (1973), la Convenció sobre el Comerç Internacional d'Espècies Amenacades de Fauna i Flora Silvestres, també conegut com a Conveni de Washington. CITES suposa essencialment prohibir el comerç de les espècies que es troben en perill d'extinció i regular el de les amenacades o en perill d'estar-ho. Això inclou tant animals i plantes, vius o morts, com les seves parts i productes derivats (pells, marfil, closques, llavors, extractes per a perfumeria, etc). Per

No totes les espècies necessitaran els documents que acreditin la seva procedència, dependrà del seu grau d'amenaça

Les modes influeixen en l'adquisició d'espècies exòtiques . A) pe_ha45, B) Nick Hobgood

a aconseguir-ho s'estableix una xarxa mundial de controls del comerç, que exigeix la utilització de permisos oficials ⁸. Actualment el CITES està conformat per 183 països, i contempla unes 5.000 espècies d'animals i 28.000 espècies de plantes que es classifiquen dins 3 apèndixs segons el seu grau d'amenaça:

- Apèndix I: inclou les espècies amb major risc d'extinció. El seu comerç està prohibit i només es permet sota circumstàncies excepcionals ⁸.

- Apèndix II: espècies que no estan en risc d'extinció, però podrien arribar a estar-ho si no es regulés el seu comerç. El seu comerç està permès si es compleixen certs requisits, sent necessari un permís d'exportació o un certificat de reexportació ⁸.

- Apèndix III: inclou les espècies subjectes a reglamentació dins del territori d'un país, el qual necessita la cooperació d'altres països per a impedir o restringir la seva explotació. El seu comerç només s'autoritza prèvia presentació dels permisos o certificats apropiats ⁸.

Pel seu caràcter de mercat únic amb lliure circulació de persones i mercaderies, la Unió Europea estableix un marc jurídic especial per a aplicar les disposicions de CITES, els reglaments comunitaris (338/97 del Consell i 865/2006 de la Comissió). Un d'aquests reglaments (el 338/97) inclou 4 Annexos (A, B, C i D), similars als tres apèndixs de CITES més un, i és més estricte que aquest en diversos aspectes. Per exemple s'inclouen més espècies, i el seu Annex A (que prohibeix el comerç) és més ampli encara que l'Apèndix I. També incorpora criteris que no existeixen a CITES, com el risc d'entrada d'espècies invasores i l'alta mortalitat d'exemplars durant el transport o el manteniment en captivitat ⁸.

És a dir, per tal que les espècies silvestres amenacades, o les seves parts, puguin ser venudes, adoptades o transportades de forma segura i legal, han d'acompanyar-se d'una sèrie de documents específics segons la posició o estatus que ocupi l'espècie en qüestió, dins els apèndixs esmentats abans. No obstant això, tot i que hauria d'existir

una clara separació entre comerç i tràfic -el primer es realitza amb productes legals i espècies autoritzades, i el segon principalment amb espècies protegides i productes prohibits-, les dades indiquen que l'enorme demanda del mercat d'alguns productes, el comerç dels quals està permès i regulat, provoca que una part s'alimenti de productes d'origen il·legal. En el cas europeu, això és especialment preocupant perquè quan alguna espècie travessa la frontera d'un país de la Unió Europea és com si entrés a tots els altres ^{7,9}.

Les autoritats CITES i les comunitats autònomes realitzen controls als criadors, comproven marcatges, etc., en funció dels quals s'atorguen els documents legals. No obstant això, aquests controls es fan per mostreig selectiu, al no haver-hi recursos suficients per a controlar a tots els criadors, la qual cosa sens dubte permet cert nivell de frau. Per exemple, en el cas de la flora, amb freqüència, la informació inclosa al permís no concorda amb el contingut que s'especifica a l'enviament. A més a més, segons el Seprona, hi ha tal varietat de certificats que fer el control és complicat. Se sap que en alguns casos quan els animals marcats i legalitzats han mort els han llevat les anelles o els microxips i els han reutilitzats en exemplars capturats il·legalment al medi silvestre, legalitzant així l'espècimen il·legal. Tal és el cas de la detecció d'un falcó que havia viscut "sorprenentment" 150 anys. En realitat, l'ocell portador del document CITES ja havia mort i el paper s'havia continuat emprant per a altres falcons. També s'observen abusos dels anomenats "documents de cessió", que emparen la tinença d'espècimens CITES per persones diferents dels que posseeixen la propietat que figura a la documentació legal, i que, en molts casos, s'usen per amagar activitats comercials de gran importància - com ara els ocells de falconeria- que, d'altra banda, eludeixen del pagament dels

Les espècies exòtiques poden convertir-se en espècies invasores. A) Taken by Carsten Niehaus, B) Jymm, C) Lip Kee Yap, D) Diego Delso

Amb caràcter general està prohibit molestar, recol·lectar, posseir, transportar i comerciar amb espècies silvestres o parts d'aquestes

tributs corresponents, en simular lliuraments altruistes entre particulars o, fins i tot, entre comerciants establerts^{7,9,10}.

Les múltiples excepcions que hi ha al sistema també dificulten el reconeixement de la tinença legal d'una espècie. Hi ha espècies que estan protegides segons la seva població o que depenen de com es varen obtenir per a ser legals o no. Així mateix, la reglamentació eximeix les antiguitats de l'aplicació de les seves disposicions. La primera dificultat és demostrar tal antiguitat, ja que el reglament no especifica com ha de fer-se. Igualment estan exempts de la prohibició de venda els espècimens denominats pre-convenció, és a dir, aquells que es van adquirir abans de l'entrada de l'espècie en CITES per al país de què es tracti. A Espanya hi ha molt marfil d'elefant provinent de l'època del comerç legal, incloent els ullals, que no entrarien en el concepte d'antiguitat, però podrien fer-ho en el de pre-convenció^{7,9}.

Els procediment legal per a fer-se amb una espècie exòtica no és senzill ni àgil. Malgrat que l'oficina de CITES a Espanya sol oferir suport en aquest tipus de casos, poden estar mesos a atendre les sol·licituds. Els tràmits legals són tan complexos que fins i tot per als venedors certificats, en alguns casos, deixa de ser rentable complir amb tota la legislació vigent. Sovint prefereixen evitar els tràmits per a obtenir permisos costosos quan l'animal que venen no sobrepassa els 100 euros^{7,9}.

Val la pena fer un incís aquí per

aclarir que la compra d'espècies exòtiques respon moltes vegades a les modes derivades i promogudes per la publicitat a xarxes socials, programes televisius o pel·lícules; per exemple la pel·lícula Harry Potter va disparar la demanda d'òlibes, i el peix pallasso va veure perillar les seves poblacions com a conseqüència de la pel·lícula "Buscant a Nemo". I no sols això, lligat a la tinença irresponsable d'espècies exòtiques sorgeixen nous problemes: són molts els propietaris inexperts que passats els primers moments d'il·lusió per la seva nova adquisició, s'enfronten a la realitat d'haver de vetllar pel benestar d'un ésser viu, i en moltes ocasions, acaben per abandonar-lo. En aquest cas, les espècies que s'alliberen a un entorn que no és el seu normalment moren, però en alguns casos les espècies s'adapten i sobreviuen, poguent-se convertir en una espècie invasora i perillosa que posa en risc la supervivència de les espècies autòctones. És el que succeeix amb les tortugues de Florida,

cotorres argentines, porcs vietnamites, coatis, ... fins i tot la flora pot ser alliberada o "escapar", i convertir-se en un veritable problema per a la flora endèmica, com el bàlsam (*Carpobrotus edulis*), coneguda amb el nom de "corre corre", que suposa un greu problema per a la flora endèmica que ocupa el litoral, o la còtula (*Cotula coronopifolia*) que afecta les zones humides, etc. En aquest cas l'educació i les campanyes de prevenció són eines importants per a combatre el problema. Si no hi ha demanda no hi ha oferta¹⁰.

Altres cas es quan algunes persones, en lloc de cercar una espècie exòtica com a mascota, es decanten per animals autòctons que viuen en llibertat, pràctica il·legal a Espanya. La Llei 42/2007, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat, entre altres coses, remarca la prohibició de molestar, recol·lectar, tenir, transportar i comerciar amb espècies silvestres o parts d'aquestes, a excepció dels aprofitaments regulats per les normatives de caça, pesca, agricultura, monts, etc. Recollir nius, ocells, rèptils, ambifis, copinyes, ..., fins i tot sortir a recol·lectar caragols, fonoll marí, etc. de forma no autoritzada és il·legal. Malgrat que moltes ordenances municipals, provincials o autonòmiques no especifiquen res sobre la recollida o comercialització tradicionals d'espècies silvestres, la llei del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat n'és d'aplicació, i per tant ens trobam aquí amb un buid legal¹¹.

D'altra banda dir que a Espanya hi ha centres dedicats al rescat de la fauna, amb programes educatius i de conservació, que comparteixen a la vegada "categoria" amb centres simplement dedicats al negoci amb animals a través d'espectacles de circ, fires, rodages, interaccions amb l'espectador etc. Aquests darrers, a diferència dels veritables centres zoològics, no participen el programes educatius i de

Cada vegada hi ha més zoos que primen pel benestar dels seus animals, realitzen tasques de conservació i educació vs aquells que els tenen només per lucrar-se

conservació, utilitzant els animals simplement per al lucre. Encara que hi ha casos a Espanya, en altres àrees del món és encara més sagnant. Per exemple, el negoci de la caça enllaunada es rendibilitza amb "santuaris" de cries on pots fotografiar-te amb futurs trofeus de caça. I és que hi ha molts centres que crien animals salvatges amb l'objectiu de proveir el tràfic d'espècies, especialment en països com la Xina, on milers de tigres són criats per a proveir un mercat negre d'ossos i pells. Per descomptat, que afortunadament també existeixen, en major mesura, santuaris i centres de rescat reals que tenen com a prioritat el benestar i rehabilitació dels seus animals, i el nostre país és una bona mostra d'això¹⁴.

Referències citades:

1.- Manuel Planelles. Tráfico ilegal de especies: 120 pájaros ocultos en cuatro maletas. El País, Madrid (12/02/2017). Fuente: https://elpais.com/politica/2017/02/12/actualidad/1486890543_276883.html

2.- Detenido el propietario de un zoo de Cádiz por tráfico de especies protegidas y estafa. 20 minutos (08/08/2011). Ver más en: <https://www.20minutos.es/noticia/1129565/0/detenido/trafico/animales/#xtor=AD-15&xts=467263>

3.- Gorka Moreno Arratibe L. Matanza indiscriminada e ilegal de animales en el Pirineo Oscense. La Guardia Civil detecta mafias en los últimos casos de furtivis-

mo. El Periódico, Aragón, (01/08/2004). Fuente: http://www.elperiodicodearagon.com/noticias/aragon/guardia-civil-detecta-mafias-ultimos-casos-furtivismo_132485.html

4.- Borja Prada. La Guardia Civil desarticula una banda dedicada al tráfico de aves protegidas. Diario de León Madrid (04/08/2006). Sociedad. Fuente: http://www.diariodeleon.es/noticias/sociedad/guardia-civil-desarticula-banda-dedicada-trafico-aves-protegidas_273607.html

5.- Confirman una sanción de 12.000 euros a una mujer por tener irregularmente aves exóticas protegidas en un agroturismo. EUROPA PRESS, Palma de Mallorca (09/12/2017). Fuente: <http://www.europapress.es/illes-balears/noticia-confirman-sancion-12000-euros-mujer-tener-irregularmente-aves-exoticas-protegidas-agroturismo-20171209120636.html>

6.- Ocho investigadores en una operación contra el tráfico ilegal de aves protegidas. Diario de Mallorca, Palma(12/11/2017). Fuente: <https://www.diariodemallorca.es/sucesos/2017/11/12/ocho-investigados-operacion-trafico-ilegal/1263308.html>

7.- María Isabel Magaña y Montse Hidalgo. España no tiene medios para controlar el tráfico ilegal de vida salvaje. Diario el Mundo. Fuente: http://www.elmundo.es/elmundo/2015/11/10/graficos/datos/nov/s1/mercado_negro_panoramica.html

8.- CITES.es - Portal de la autoridad administrativa CITES en España. <http://www.cites.es/es-ES/Paginas/default.aspx>

9.- Carlos Ibero Solana. Informe: El negocio de la extinción en España. WWF/ Adena, Madrid (2018). Fuente:

https://d80g3k8vowjyp.cloudfront.net/downloads/negocioextincionespana_ok.pdf

10.- Santiago Campillo. Cuando las demandas de mascotas se disparan tras éxitos de taquilla. Hipertextual (06/07/2016). Fuente: <https://hipertextual.com/2016/07/efecto-buscando-a-nemo>

11.- Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2007-21490>

12.- Sagrario Ortega. El furtivismo en la caza: un viejo delito con nuevas "artes". La Verdad. https://www.laverdad.es/agencias/20130302/mas-actualidad/sociedad/furtivismo-caza-viejo-delito-nuevas_201303021149.html

13.- Miguel Ángel Romero Ruiz. La cara y la cruz del furtivismo en nuestro país. Fuente: <http://www.elcotodecaza.com/reportaje/caza-mayor/cara-cruz-del-furtivismo-pais-130510>

14.- Eugenio Fernández Suárez. Los animales en cautividad de los que nadie habla. Blog Nasua (24/10/2016). Fuente: <https://blognasua.wordpress.com/2016/10/24/cautividad-invisible-el-verdadero-problema-de-la-fauna-salvaje/>